

Správa z práce v tematických skupinách

Redakčne upravené zhrnutie výstupov zo skupinovej práce

Spracovali: Jozef Žuffa, a sestra Renata Jamborová SSS

Verzia pre interné aj verejné zverejnenie (PDF).

Zhrnutie na jednej strane

Kľúčové zistenia naprieč témami:

- Prevencia a sprevádzanie sa ukázali ako najlacnejšia aj najľudskejšia forma pomoci naprieč témami.
- Ľudia v núdzi aj pomáhajúci narážajú na informačnú a koordinačnú priepasť - chýba prehľadná „mapa“ služieb a jasné kontaktné miesto.
- Systémová administratíva a regulácie odčerpávajú kapacity z priamej práce s človekom; posilňuje sa potreba zrozumiteľných postupov a právnej podpory.
- Starostlivosť o pomáhajúcich (supervízia, intervizia, psychohygiena, formácia) je podmienkou dlhodobej udržateľnosti služby.
- Pri rokovaní so štátom a samosprávou je kľúčová profesionalita a spoločný jazyk, bez straty hodnotového ukotvenia.

Tri priority na najbližších 12 mesiacov

Zriadiť jednotné miesto informácií o službách a možnostiach pomoci (regionálne alebo centrálné) a priebežne ho aktualizovať.

Posilniť formáciu a podporu tímov (vzdelávanie, supervízia, psychohygiena) a nastaviť jasné hranice pomoci.

Vybudovať koordinačné platformy (diecéza/región) a pripraviť spoločný postup pre advokáciu a spoluprácu so štátom a samosprávou.

Obsah dokumentu

- Kontext a metodika práce
- Čo v témach najviac rezonovalo (4 tematické okruhy)
- Spoločné vzorce naprieč skupinami
- Najdôležitejšie kroky na najbližších 12 mesiacov
- Záverečná správa (verejne zverejniteľná)

Kontext a metodika práce

Pracovná časť podujatia prebiehala formou skupinovej práce. Otvorili sa štyri témy (témy 3 a 4 boli pre veľkosť účastníkov rozdelené na dve skupiny):

- Orientácia na zmysel (viera, láska, nádej) - priestor pre konanie dobra; dobrovoľníctvo, darcovstvo, mladí, sprevádzanie, formácia a osveta.
- Domáca starostlivosť - podpora rodín a blízkych odkázaných na pomoc; prepojenie sociálnych a zdravotných služieb, terénne/ambulantné služby, farské charity.
- Sociálna náuka Cirkvi a jej aplikácia - identita, charitatívna služba, vzťah cirkev-samospráva-štát, charitná teológia, aplikácia dokumentov.
- Prevencia na prvom mieste - cesty z chudoby a sociálneho vylúčenia; bezdomovectvo, bývanie, práca, rodiny, rómska pastorácia, závislosti.

Metodika facilitácie (odporúčaná štruktúra)

Úvod do metodiky a krátke sprítomnenie (odporúčaný 1 min ticha, prípadne modlitba podľa rozhodnutia facilitátora).

Kolečko zdieľania so stráženým časom (odporúčanie 3-5 min na osobu).

Celkový čas práce v skupine: 2 hodiny (3 tematické sekcie + 20-30 min na spoločný výstup).

Zdieľanie výstupov v pléne: prezentácia skupín + moderované zhrnutie a pripomienky.

Po ukončení práce v skupinách nasledoval priestor na zdieľanie v pléne. Zástupca každej skupiny prezentoval výstupy svojej skupiny. Následne prebehla facilitácia zo strany sociálnej sestry Renáty Jamborovej, ktorá zhrnula celkové výsledky a otvorila posledné kolečko pripomienok a reakcií z publika.

Čo v danej téme najviac rezonovalo

1

Orientácia na zmysel (viera - nádej - láska)

- Skúsenosť krízy identity a potreba bezpečného zázemia v Cirkvi aj pre zranených alebo vylúčených.
- Formácia mladých a prevencia pred rozhodnutiami s tragickými dôsledkami.
- Sprevádzanie ako praktické prežívanie triády viera - nádej - láska.
- Praktická pomoc potrebuje hranice, kultúru supervízie a starostlivosť o psychohygienu pomáhajúcich.

V skupine zameranej na orientáciu na zmysel sa opakovane vracala skúsenosť krízy identity a potreby zázemia v Cirkvi pre ľudí, ktorí sa cítia vylúčení alebo zranení. Silno zaznievala potreba formácie mladých a dôraz na prevenciu pred rozhodnutiami, ktoré môžu mať tragické dôsledky. Účastníci pomenovali význam vedomia vlastných hodnôt a zodpovednosti, ako aj praktické prežívanie triády viera - nádej - láska cez sprevádzanie. Služba sa vnímala ako otvorená „cirkev pre všetkých“, no zároveň sa zdôraznilo, že praktická pomoc núdzným potrebuje mať jasné hranice, kultúru supervízie a starostlivosť o psychohygienu pomáhajúcich.

2

Domáca starostlivosť

- Rodiny a opatrovatelia sa často cítia „na všetko sami“; preťažuje ich administratíva a nejasné informácie.
- Potrebné je prepojenie sociálnych a zdravotných služieb a dostupné informácie v zrozumiteľnej forme.
- Objavili sa príklady dobrej praxe (hodnotenie potrieb v prirodzenom prostredí človeka).
- Dôležitá téma: doprevádzanie chorých na sklonku života doma aj v nemocnici.

V téme domácej starostlivosti sa ukázala každodenná realita rodín a opatrovateľov, ktorí sa neraz cítia „na všetko sami“. Zazneli skúsenosti so skostnatenými procesmi, nejasnými informáciami a administratívou, ktorá preťažuje ľudí v náročnej situácii. Ako zásadná sa ukázala potreba prepojenia zdravotnej a sociálnej služby a dostupnosti informácií v zrozumiteľnej forme. V skupine sa objavili aj konkrétne príklady dobrej praxe (napr. hodnotenie potrieb priamo v prirodzenom prostredí človeka), ale zároveň aj obavy, či terénne a ambulantné služby dokážu prežiť pri aktuálnych novelách a nastavení financovania. Dôležitou témou bolo doprevádzanie chorých na sklonku života v nemocniciach aj doma a otázka, ako udržať kvalitu starostlivosti a zároveň ľudskosť v systéme, ktorý často nepomáha vtedy, keď ide do tuhého.

3

Sociálna náuka Cirkvi a jej aplikácia

- SNC má byť živým rámcom pre rozlišovanie a konanie, nie len súborom dokumentov.
- Nedostatky v uplatňovaní subsidiarity a nízka znalosť SNC medzi kňazmi aj laikmi.
- Pri dialógu so štátom a samosprávou je potrebný spoločný jazyk, profesionalita a dôvera.
- Zaznel deficit právnej podpory, mapovania legislatívnych zmien a nedocenenie sociálnych pracovníkov.

V skupinách o Sociálnej náuke Cirkvi rezonovala najmä potreba, aby SNC nebola len „dokumentom“, ale živým rámcom pre rozlišovanie a konanie. Zaznela skúsenosť, že princíp subsidiarity sa u nás uplatňuje s nedostatkami a že SNC nie je vždy dostatočne poznaná ani medzi kňazmi a laikmi. Objavili sa otázky identity: kto sme ako veriaci aj občania a ako prinášať kresťanské hodnoty do spoločnosti v otvorenom dialógu. Viackrát zaznelo, že pri rokovaní so štátom a samosprávou potrebujeme spoločný zrozumiteľný jazyk, profesionalitu a dôveru – bez toho, aby sme sa vzdali hodnotového ukotvenia. Skupiny tiež pomenovali deficit právnej podpory pre ľudí v núdzi, slabé mapovanie pripravovaných legislatívnych zmien, nedocenenie sociálnych pracovníkov v cirkevných organizáciách a vnútorné napätia v neziskovom sektore spôsobené nespravodlivým financovaním.

4

Prevencia na prvom mieste (cesty z chudoby a vylúčenia)

- Dlhodobé podfinancovanie a nedostatočné podmienky; ľudia bez domova potrebujú intenzívne sprevádzanie.
- Zlá situácia rodín v kríze, stigma a bariéry pri bývaní; dôraz na prevenciu rozpadu rodín.
- Práca ako cesta k dôstojnosti (podporované zamestnávanie) a znižovanie naučenej bezmocnosti.
- Okrajovo: smery práce s rómskymi komunitami, význam svojpomocných skupín a svedectiev.

V téme prevencie a ciest z chudoby sa zdieľali skúsenosti s tým, že štát nevytvára dostatočné podmienky a služby sú dlhodobo podfinancované. Výrazne sa ukázalo, ako sa problémy znásobujú, keď človek žije na ulici: potrebuje intenzívne sprevádzanie, no v praxi sa stáva, že ľudia, ktorí by mali byť v nemocnici, zostávajú v útulkoch bez primeranej zdravotnej podpory. Zaznela aj veľmi zlá situácia rodín – chýbajú zariadenia, ktoré by prijali rodiny s deťmi, rodiny sa rozpadajú, deti zažívajú traumy a stigma sťažuje bývanie. Opakovane sa hovorilo o naučenej bezmocnosti, o potrebe práce ako cesty k dôstojnosti, o podporovanom zamestnávaní a o dôležitosti prevencie pred rozpadom rodín. Okrajovo sa otvorili aj konkrétne smery práce s rómskymi komunitami (misie, internátne školy, príklady dobrej praxe, štipendiá), ako aj význam svojpomocných skupín a zdieľania osobných svedectiev.

Spoločné vzorce naprieč skupinami

Prevenčia	Informácie a koordinácia
Pomoc „skôr než kríza“ je zároveň najľudskejšia aj najefektívnejšia.	Chýba jednotná „mapa“ služieb, prehľad kontaktov a prepojenie organizácií.
Preťaženosť systémom	Starostlivosť o pomáhajúcich
Administratíva a regulácie odčerpávajú energiu z priamej práce s človekom.	Supervízia, vzdelávanie, psychohygiena a tímová podpora sa opakovali takmer všade.

Naprieč témami sa opakovali štyri spoločné línie. Prvou je prevencia: či už v pastorácii a práci s mladými, alebo v domácej starostlivosti a v oblasti chudoby, bolo zrejmé, že najlacnejšia a najľudskejšia pomoc je tá, ktorá prichádza skôr, než sa situácia zmení na krízu. Druhou líniou je informačná a koordinačná priepastnosť – ľudia často nevedia, aké služby existujú, pracovníci nemajú jednotný „mapový podklad“ o sieti pomoci a organizácie o sebe navzájom nevedia dostatočne. Tretím spoločným menovateľom je preťaženosť systémom a reguláciami: od nezmyselných štandardov po administratívu, ktorá odčerpáva energiu z priamej práce s človekom. Štvrtou líniou je starostlivosť o pomáhajúcich – potreba supervízie, vzdelávania, psychohygieny a tímovej podpory sa objavila takmer v každej skupine.

Opakovane zaznelo, že cirkevné a neziskové organizácie často supľujú úlohy štátu. Zároveň sa v skupinách pomenovala potreba posilniť vnútornú spoluprácu, nesúťažiť o zdroje, ale vytvárať partnerstvá a ukazovať dobrú prax.

Najdôležitejšie kroky na najbližších 12 mesiacov

Odporúčané posuny a opatrenia (syntéza výstupov skupín):

Koordinácia a informácie

Vytvoriť jednotné miesto informácií (web) so zrozumiteľným prehľadom typov služieb, kontaktov, pomôcok a možností poradenstva.

Budovať sieť poradcov (sociálne, právne, špecializované poradenstvo) a posilniť orientáciu v krízových situáciách vrátane smútkového poradenstva.

Zviditeľniť služby a príklady dobrej praxe; podporiť partnerstvá a vnútornú spoluprácu naprieč organizáciami.

Formácia a podpora tímov

Posilniť vzdelávanie a formáciu: mladí, dobrovoľníci, pracovné tímy aj ľudia odkázaní na pomoc.

Nastaviť supervíziu/intervíziu a psychohygienu; rozvíjať kultúru jasných hraníc a bezpečnej pomoci.

Cielene komunikovať dostupnú pomoc aj cez katolícke médiá; rozvíjať dobrovoľníkov farských charít.

Spoločný hlas a systémové témy

Vytvoriť koordinačné platformy na úrovni diecéz/regiónov; pripraviť spoločnú víziu a advokačnú stratégiu.

Pripraviť praktický manuál pre rokovania so štátom a samosprávou; organizovať okrúhle stoly na komunálnej úrovni.

Prepojiť sa s odbornými asociáciami, vedou a univerzitami; mapovať legislatívne zmeny a posilniť právnu podporu ľudí v núdzi.

Ako najbližší a realistický krok sa vynorila potreba posilniť vzdelávanie a formáciu – od mladých, cez dobrovoľníkov a pracovné tímy až po ľudí odkázaných na pomoc. Skupiny zdôraznili, že pomáhanie má byť profesionálne aj ľudské, hodnotovo ukotvené a zároveň chrániace hranice pomáhajúcich (supervízia, intervízia, psychohygiena).

Výstupy zo skupín ukázali silnú zhodu v tom, že pomoc má mať zároveň duchovný aj profesionálny rozmer, že prevencia a sprevádzanie sú neoddeliteľné a že najbližší rok si vyžaduje najmä tri konkrétne posuny: lepšiu koordináciu a informovanosť, posilnenú formáciu a starostlivosť o pomáhajúcich, a spoločný hlas pri systémových témach vo vzťahu k štátu a samospráve.

Záverečná správa (verejne zverejniteľná)

Zhrnutie

Práca v tematických skupinách ukázala, že služba ľuďom v núdzi má v našom prostredí silný ľudský aj duchovný potenciál, no zároveň stojí pred limitmi systému, fragmentácie a vyčerpania ľudí, ktorí pomáhajú. Účastníci sa zhodli, že rozhodujúce budú tri posuny v najbližších 12 mesiacoch: (1) lepšia koordinácia a informovanosť, (2) posilnená formácia a starostlivosť o pomáhajúcich a (3) spoločný hlas pri systémových témach vo vzťahu k štátu a samospráve. Ak sa podarí tieto kroky pretaviť do konkrétnych nástrojov a spolupráce, posilní to dôstojnosť ľudí v núdzi, zvýši kvalitu služieb a umožní udržateľnejšie pôsobenie charitných a cirkevných iniciatív.

Odporúčania na komunikáciu a ďalší postup

- Koordinácia a „vedieť o sebe“: spustiť a udržiavať prehľadnú mapu služieb, kontaktov a pomôcok; prepojiť organizácie do funkčných partnerstiev.
- Profesionalita aj ľudskosť: rozvíjať štandardy práce, ktoré chránia dôstojnosť človeka a zároveň chránia hranice pomáhajúcich (supervízia, intervízia, psychohygiena).
- Prepojenie sociálnych a zdravotných služieb: zlepšiť nadväznosť podpory pri domácej starostlivosti, paliatíve a pri ľuďoch bez domova.
- Formácia a vzdelávanie: cieľiť na mladých, dobrovoľníkov, tímy aj laikov v štruktúrach Cirkvi; Sociálnu náuku Cirkvi preklopiť do praktických nástrojov rozlišovania a konania.
- Spoločný hlas: pripraviť spoločnú advokačnú stratégiu a vytvoriť zrozumiteľný jazyk pre dialóg so štátom a samosprávou.

Autori spracovania: Jozef Žuffa, a sestra Renata Jamborová SSS